

Η χριστιανική και η φιλοσοφική θεώρηση του θανάτου (Ιωάννης Πλεξίδας, Δρ Φιλοσοφίας και Θεολογίας)

/ [Πεμπτούσια](http://www.pemptousia.gr)· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=165642>]

Η.Φ.: Ποια η θέση της φιλοσοφίας για το θάνατο; Σχετίζεται με τη χριστιανική θεώρηση του θανάτου;

Ι. ΠΛΕΞΙΔΑΣ: Αν και δεν υπάρχει μία ενιαία στάση της φιλοσοφίας απέναντι στο μυστήριο του θανάτου, θα έλεγα, επιχειρώντας μία καθολίκευση, ότι η φιλοσοφική σκέψη επιχειρεί μία «οντολογοποίηση» του θανάτου. Η φιλοσοφία, δηλαδή, θέτει στο κέντρο της ζωής το θάνατο, καθιστά το θάνατο οντολογική κατηγορία, μία φυσική κανονικότητα και αναγκαιότητα. Η ρήση του Derrida «είμαστε όλοι τεθνεώτες με αναστολή», εμφανίζει ακριβώς τη φιλοσοφική αντίληψη για το θάνατο που δεν είναι άλλη από την προτεραιότητα του θανάτου έναντι της ζωής.

Επιστήμες/Φιλοσοφία

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΡ. ΠΛΕΞΙΔΑΣ

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ

ΑΠΟΠΕΙΡΑ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: ΗΛΙΑΣ ΚΕΦΑΛΑΣ

Στον αντίποδα της άποψης αυτή βρίσκεται η χριστιανική θεώρηση του θανάτου. Για τη χριστιανική εμπειρία ο θάνατος είναι μία τραγωδία, μία καταστροφή. Δεν ανήκει στο «Είναι» της ζωής (*Σοφία Σολομώντος*, 6,18 και 2,23), δεν είναι δημιούργημα του Θεού. Είναι αφύσικος. Είναι συνέπεια της έκπτωσης του ανθρώπου από τη θεόσδοτη κοινωνία. Είναι τα «οψώνια της αμαρτίας» (*Ρωμαίους*, 6,23). Παραφράζοντας τον Heidegger, θα έλεγα ότι για τη χριστιανική σκέψη ο άνθρωπος «Είναι προς ζωήν». Δημιουργήθηκε για να υπάρχει, για να ζει. Η ενσάρκωση του θεανθρώπου, η σταυρική Του θυσία και η ανάστασή Του σημαίνουν το τέλος του αναπόφευκτου του θανάτου— «ἀνέστη Χριστός καὶ νεκρὸς οὐδεὶς ἐπί μνήματος. Χριστός γάρ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο», διαβάζουμε, μεταξύ άλλων, στον Κατηχητικό λόγο του Ιωάννη του Χρυσοστόμου.

Ο θάνατος, πλέον, αποκτά χαρακτήρα πρόσκαιρο, προσωρινό. Το βασίλειο του θανάτου έχει καταργηθεί. Αυτή είναι η λύτρωση του ανθρώπου. Η απαλλαγή του από τα δεσμά του θανάτου, η απελευθέρωσή του από τη δουλεία της φθοράς (*Ρωμαίους*, 8,21). Η διαφορετική στάση αντιμετώπισης του θανάτου από τους χριστιανούς εμφανίζεται με τον καλύτερο τρόπο στα *Νεκρώσιμα Ιδιόμελα της Νεκρώσιμης Ακολουθίας*. Ο υμνωδός θρηνεί και οδύρεται όταν βλέπει το άψυχο σώμα να κείτεται στον τάφο, όταν βλέπει την ωραιότητα του ανθρώπου, που δημιουργήθηκε κατά την εικόνα του Θεού, «ἄμορφον, ἄδοξον, μὴ ἔχουσαν εἶδος». Ο θάνατος είναι ένα μυστήριο, «Τί τὸ περὶ ἡμᾶς τοῦτο γέγονε μυστήριον; Πῶς παρεδόθημεν τῇ φθορᾷ, καὶ συνεζεύχθημεν τῷ θανάτῳ;» Ο χριστιανός αρνείται, ακόμη και τούτη, την έσχατη ώρα, να συμφιλιωθεί με το συμβάν του θανάτου, «Οἶμοι, οἶον ἄγῶνα ἔχει ἡ ψυχὴ, χωριζομένη ἐκ τοῦ σώματος! Οἶμοι, πόσα δακρῦει τότε, καὶ οὐχ ὑπάρχει ὁ ἐλεῶν αὐτήν! Πρὸς τοὺς Ἀγγέλους τὰ ὄμματα ῥέπουσα, ἄπρακτα καθικετεύει· πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τὰς χεῖρας ἐκτείνουσα, οὐκ ἔχει τὸν βοηθοῦντα».

Ο θάνατος για τους χριστιανούς δεν σημαίνεται απλώς και μόνο στη βιολογική εκφορά του. Σημαίνεται, πρωτίστως, στη μη σχέση, στην ακοινωνησία του ανθρώπου με τον δημιουργό του. Ο σωματικός θάνατος προϋποθέτει τον ψυχικό θάνατο [*Γρηγόριος Νύσσης, Κατηχητικός Λόγος*, P.G. 45, 36B: «... ἐπὶ τῆς ψυχῆς, τὸν τῆς ἀληθοῦς ζωῆς χωρισμόν θάνατον ὀνομάζομεν»], προϋποθέτει τον χωρισμό και την απομάκρυνση της ψυχῆς από την πηγή της ζωῆς, από τον ίδιο τον Θεό [*Βασίλειος Καισαρείας, Ὅτι οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός*, P.G. 31, 345A: «Ὅσον γάρ ἀφίστατο τῆς ζωῆς, τοσοῦτον προσήγγιζε τῷ θανάτῳ. Ζωὴ γάρ ὁ Θεός, στέρησις δέ τῆς ζωῆς θάνατος»]. Η ζωή που σημαίνεται στη ρήξη της σχέσης ανθρώπου-Θεού, παύει να είναι ζωή. Πρόκειται ουσιαστικά για έναν κύκλο θανάτου, που ξεκινά από τη στιγμή της γέννησης και στον οποίο ο βιολογικός

θάνατος φαίνεται να αποτελεί μία μικρή, τελευταία λεπτομέρεια. Αυτό που έχει σημασία είναι ότι ο θάνατος είναι επιγέννημα της άρνησης του ανθρώπου να συνάψει σχέση με τον δημιουργό του, να υπάρξει μαζί Του σε μία αγαπητική κοινωνία.

[Συνεχίζεται]